

Søguligur sáttmáli

Oddagrein

LÆRARAFELAGIÐ og landsstýrið hava gjørt ein søguligan sáttmála bæði á ein og annan hátt. Allir lærarar, sum ikki hava havt fast starv – tímalærarar og ársvikarar – verða nú settir í fast starv, og hesi heiti falla nú burtur

HETTA er sjálvandi ein tryggileiki hjá hesum »vikarunum«, sum ikki hava vitað, um nakar starv stóð teimum í boði næsta skúlaár ella ikki.

TEIR vóru í sumu støðu, sum so nógvir aðrir føroyskir lónarbeiðarar. Hvørki fólk í fiskiðnaðinum ella handverkarar til dømis vita, um fiskur er í næstu viku, ella um smiðjan hevur nakað at gera í næstu viku. Hetta er eisini ein ótryggileiki, sum vit ikki hoyra so nógv um.

FYRI føroyska skúlan, sum kreppan eisini rakti, er nýggjur sáttmáli vónandi ein stóur bati. Bæði hjá leiðslum og lærarum. Enn er ikki so nógv alment komið fram um nýggja sáttmálan, men tað skilst, at í framtíðini eru lærarar ikki tænastumenn og hetta er púra beint.

SUM tænastumenn hava lærarar eisini havt eina fyrirmunarliga eftirlónarskipan, sum aðrir lónarbeiðarabólkar hava misunt lærarastættini. Hvussu nýggja eftirlónarskipanin virkar er ikki greitt, men politiski setningurin á hesum øki má vera, at allir bólkar fáa javnbjóðis eftirlónarviðurskipti.

ÚR einum javnaðarsjónarhorni kann tað ikki vera rætt, at summir bólkar nærum hava líka høga eftirløn sum lön í arbeiðsárum, samstundis sum tímalønt, skrivstovufólk, krambafólk nærum bara hava fólkapensiónina á at líta. Her liggur næsta takið hjá fakfeløgnum og teimum politisku flokkunum, sum liggja á solidariska bógnum.

Á ANNAN hátt er lærarasáttmálin eisini søguligur, tí við honum verður lagt upp til eina høvuðsavtalu á føroyska arbeiðsmarknaðinum. Og kanska eisini einum arbeiðsrætti, men hesum fara onnur fakfeløg heilt vist at venda sær ímóti. Ikki minst tí arbeiðt verður við eini ætlan at fáa ein útbygðan gerðarrætt at taka sær av trætum á arbeiðsmarknaðinum ístaðin fyri at fremja ynskið hjá Arbeiðsgevarafelagnum um arbeiðsrætt.

LIVST so spyrst! Tillukku við sáttmálanum!

Sosialurin

Lesarabrøv

Viðmerking til Føroya Lærarafelag

Føroya Lærarafelag hevur í Dimmalætting 15.07.1998 viðmerking har leiðsla felagsins finst at tíðindaflutninginum hjá Útvarpi Føroya í sambandi við høvuðsavtalu, sum felagið hevur gjørt við Figgjarmálastýrið í farnu viku.

Vit skulu ikki leggja okkum út í orðaskiftið millum Føroya Lærarafelag og Útvarp Føroya, men hinvegin er neyðugt hjá okkum at koma við eini rættleiðing, tá nevnda viðmerking hjá Føroya Lærarafelag kann geva Føroya fólk ta fatan, at tað er hetta felag, sum er komið fram við hugtakinum og uppskotinum um sokallaðan viðkaðan gerðarrætt.

Vit skulu fyrst gera vart við, at høvuðsavtalan hjá Føroya Lærarafelag ikki leggur upp til viðkaðan gerðarrætt, heldur tvørturímóti og enn minni er hendan avtala fyrsta skrivliga tilfar, sum viðger sokallaðan viðkaðan gerðarrætt.

Tí er tað ein misskiljing, tá fjølmiðlarnir ferð eftir ferð siga, at tað, sambært høvuðsavtalu, er viðkaði gerðarrætturin, sum skal viðgera mál millum Føroya

Lærarafelag og Figgjarmálastýrið.

Fyri at greiða stutt frá gongdini, so vóru undirritaðu umboð fyri fakfeløgini fyri nøkrum mánaðum síðani, saman við formanninum í Føroya Lærarafelag, vald í arbeiðsbólk at umboða 22 fakfeløg, sum settu sær sum mál at gera fullfiggað uppskot til avtalu um viðkaðan gerðarrætt at leggja fyri Figgjarmálastýrið og arbeiðsgevararnar á privata arbeiðsmarknaðinum.

Saman við lögfrøðingum var síðani gjørt nevnda uppskot til avtalu um viðkaðan gerðarrætt, og á fundi har formaðurin í Føroya Lærarafelag eisini var við, varð gjølla greitt frá, at ein høvuðsorsøk til, at fakfeløgini ætlaðu at seta fram uppskot til avtalu um viðkaðan gerðarrætt var, at felgini ikki ynsktu, at ført var inn á Føroyska arbeiðsmarknaðin:

- reglur sum avmarkaðu rættin hjá feløgnum at lýsa verkfall, og
- reglur, sum geva heimild at døma fakfeløgini og limir teirra bót.

Við skrivi dagfest 02.06.

1998 varð hetta fullfiggað uppskot til avtalu um viðkaðan gerðarrætt sent Figgjarmálastýrinum og øllum arbeiðsgevarafeløgnum á privata arbeiðsmarknaðinum, men hesir vóru aftur at taka upp samráðingar um slíkan gerðarrætt og fyri okkum er eingin ivi um, at ein av høvuðsorsøkunum var, at arbeiðsgevaraparturin ynskir at fáa reglur, sum kunnu avmarka rættin hjá fakfeløgnum at lýsa arbeiðssteðg og reglur, sum geva heimild at áleggja bót.

Vit kunnu í dag bert staðfesta, at Føroya Lærarafelag við høvuðsavtalu sínari nú hevur góttikið:

- reglur, sum avmarka rættin hjá feløgnum at lýsa arbeiðssteðg, og
- reglur, sum geva heimild at áleggja felagnum og limum teirra bót.

Hetta eru júst ásetingar, sum tey 22 fakfeløgini, sum hava arbeiðt við at fáa reglur um viðkaðan gerðarrætt ikki ynsktu at fáa inn á føroyska arbeiðsmarknaðin.

Tað einasta, sum nevnt er í høvuðsavtalu hjá Føroya Lærarafelag um viðkaðan gerðarrætt er, at um partar-

nir á arbeiðsmarknaðinum koma ásamt um viðkaðan gerðarrætt, so skulu Føroya Lærarafelag og Figgjarmálastýrið samráðast um grein 11 og grein 12 í sáttmálanum. Ongastaðni í høvuðsavtalu er grett orð um, at Figgjarmálastýrið skal broyta grein 11 og 12 í høvuðsavtalu, um hini fakfeløgini saman við arbeiðsgevarunum skriva undir avtalu um viðkaðan gerðarrætt.

Tað eru sostatt hesi 22 fakfeløgini og ikki Føroya Lærarafelag, sum av fyrsta tíð á skrift hevur staðfest hugtakið viðkaðan gerðarrætt og hevur lagt upp til, at fáa sáttmála um slíkan gerðarrætt.

Tórshavn,
tann 15.07.1998

Vegna arbeiðsbólkin,
sum umboðar tey
22 fakfeløgini:
Ingeborg Vinther
Joan Ziskason
Karl Johansen
Gunnleivur Dalsgaard
Vigdís Johannessen
Eyðfinn Petersen

Myrkursins gongumenn

Síðani nýggja landsstýrið varð skipað, hava vit sæð nakrar ótrúliga negativar greinir og leiðarar í bløðunum – serliga í Dimmalætting, men eisini í Sosialinum.

Sum orðtakið sigur, at ilt eyga skal einki gott sjá, og soleiðis man tað eisini vera, men at sáða slíkan illvilja, iva og beinleiðis óndskap niður í fólk, sum vit siggja í leiðaranum í Dimmalætting og hvat ávisir sambandsmenn skriva, skal ein leita leingi eftir.

Tað frøddi menn herfyri, tá danskir politikarar í Degi og viku søgdu, ta teir vóru spurdir, um teir trúðu at Føroyar kundu klára seg sjálvar, og svaraðu allir, at tað trúðu teir uppá, og at sjálvandi skuldu danir hjálpa føroyingum í eini skiftistíð, sambært ST-sáttmálanum, sum teir sjálvir hava skrivað undir uppá. Samstundis vóru sambands- og javnaðarlygn-imar gjørdar til einkis, at ókeypis atgongd okkara til Ríkissjúkrahúsið (sum als ikki er ókeypis, men kostar sjúkrahússverkinum umleið 40 mill. kr. um árið), fer at

fella burtur. Ókeypis atgongd okkara til danskir skúlar og lærustovnar verður stongd, vart eisini afturvíst, tí tað kemur at halda fram óbroytt, tí vit eru ein partur av Norðurlondum, sum hevur eina slíka samstarvavtalu, um tað vit frítt kunnu fara til eitthvørt Norðurland og lesa, uttan at gjalda fyri tað. Sostatt hava hesir fyrirmunir einki við ríkisfelagsskapin at gera.

Tá eg siggi ávisar greinir í bløðunum, summur wcrullulangar, leypir eg sær um, tá eg siggi at greinskrivarin er t.d. Bjørn á Heygum, Pauli Ellefsen ella Edmund Joensen. Orsøkin er, at hetta er so niðurbrotandi lesnaður og orðaskvaldur, sum hesir myrkursins gongumenn skriva, at eg vil eira sinni mátt fyri slíkum. Her finnur tú einans sjúkliga trúttan niður í føroyingun, at vit eru einki, vit megna einki, vit duga einki, lat danir gera alt og rinda alt fyri okkum, tí vit eru so fámentir og neyðarsligir osfr. Her finnur tú onga eggjan bert niðurgering. Hetta er beint tvørturímóti tí, sum danskir politikarar hildu um

okkum. Sambandsmenn trúgva ikki uppá og hava ongantíð havt álít á føroyinginum.

Undan lögtingsvalinum frøddi tað meg, at sjálv tann ungi formaðurin í Unga Sambandinum, sum er úr Vágum, gekk inn fyri at blokkurin skuldi burtur við tíðini. Hetta vóru nýggir tónar í flokkinum, so hóast tingumboðið hjá sambandinum í Vágum, sum eg metti at vera hampafólk og hálygum skilgjøðan, fall og varð skiftur út við væl yngri mann, helt eg at nú fór at ganga rætta vegin í hesum so afturhaldandi flokki. Men gleðin var stökkt, tí hóast unga aldur sín, kann eg bara harnast, at eisini hesin maður má teljast millum myrkursins gongumenn, at døma eftir teimum greinum hann skrivar, tí havi eg eisini bólkad hann saman við undanfarnu nevndu monnum, hvørs greinar eg leypi um.

Í staðin fyri at eggja, stimbra og geva fólk nýtt mót, so verður einans illvilji sáðaður samstundis sum føroyingurin verður undurvurðaður og niðurgjörður

eins og hinir myrkursins gongumenn hava gjørt. Í einum av teimum seinastu greinum, hann skrivaði, endaði hann við at »føroyingurin er bangin og óttafullur. Og tað er væl skiljandi«. At føroyingurin er bangin og óttafullur trúgvi eg einki uppá, tí tað er betri tilfar í føroyinginum enn so, sum hevur eina sterka guds-trúgv, og tí ikki nýtist at ganga og stúra. Men um veikar sálir lesa leiðararnar í Dimmalætting og greinirnar hjá myrkursins gongumennum, og trúgva hesum oyragassi, skilji eg væl at slík gerast bangin og óttafull.

Niðurstøða mín er tí, at einasta endamálið hjá teimum er at leypa ótta og ræðslu á fólk í síni niðings-skriving um føroyingun. Mær vitandi er vágátin-maðurin lækni. Tað kann tí ikki vera rætt ella í tráð við læknalýftið, at hesin maður roynir at sáða ótta og ræðslu millum fólk.

Kai Vágfjall